

VERSLAG

Onderwerp:
Klankbordgroepbijeenkomst Frisia zout

Afdeling:
Ruimte & Milieu

Plaats/datum bespreking:
Harlingen, 21 september 2009

Opgesteld door:
Ivo de Groot

Aanwezig:
Steeff van Baalen (ARCADIS)
Jannes Boer (ARCADIS)
Walter Bree (LTO Noord)
Jelmer Cleveringa (Arcadis)
Watze Fokkema (dorpsbelang Schingen/Slappeterp)
Ivo de Groot (Arcadis)
G. Ruarus (Dorpsbelang Schingen/Slappeterp)
Broer Siderius (NAV)
Willem Spoelhof (Vereniging dorpsbelang Tzummarum/Firdgum)
Durk van Tuinen (Frisia)
Johan Weewer (Frisia)
Nico Zonderland (Plaatselijk belang Minnertsga)

Afwezig
Henk Dommerholt (Natuurmonumenten)
Rinse de Groot (LTO Noord)
Fokke Hoeksma (LTO Noord)
Maria van Leeuwe (Waddenvereniging)
Laurens Mulder (Frisia)
Gosse Schuiling (LTO Noord)

Actie door: Nummer: Verslag:

1

Opening en vaststellen agenda

Durk van Tuinen, directeur van Frisia, opent de bijeenkomst om 19:30u.

Durk van Tuinen geeft aan dat Vermilion exploratieboringen naar gas wil doen onder de Pollendam. Frisia heeft Vermilion over het voorgenomen initiatief geïnformeerd waarbij Vermilion heeft aangegeven onderzoek te doen naar gasvoorkomens in de Waddenzee, die echter geen effect zouden moeten hebben op het initiatief van Frisia Zout. De slagingskans van een boring in Nederland naar gas is ongeveer 1 op 3. Voor de exploratieboring en de mogelijk daaruit voortvloeiende exploitatie gaat Vermilion een milieueffectrapportage doorlopen.

ARCADIS NEDERLAND BV
Beaulieustraat 22
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Tel 026 3778 911
Fax 026 3515 235
www.ARCADIS.nl

DIVISIE MILIEU & RUIMTE

Actie door:

Nummer:

Verslag:

Mevrouw Ruarus geeft aan dat die nieuwe initiatief haar gevoel bevestigt dat grote maatschappijen en de overheid voor haar beslissen (het gevoel een speelbal te zijn in dergelijke processen).

Dhr. Van Tuinen geeft aan dat hij zich dit gevoel voor kan stellen, maar met een initiatief als een klankbordgroep probeert Frisia eenieder tijdig en volledig te informeren.

2

Bespreken verslag 2^e klankbordgroepbijeenkomst

Jannes Boer neemt het verslag door met de klankbordgroep. Er zijn geen tekstuele opmerkingen

Er zijn twee inhoudelijke opmerkingen:

- Onder punt 4 “Terugkoppeling resultaten Oost” staat dat ARCADIS nog aandacht zal besteden aan het effect van bodemdaling op verzilting. Inmiddels is duidelijk dat bij een bodemdaling van meer dan 30 cm in combinatie met een relatief dunne deklaag voor het studiegebied Oost een kans op verzilting aanwezig is. Bij locatie A is er een risico op verzilting, omdat deze locatie dicht bij zee ligt en de deklaag er geringer is. Dit wordt nader uitgewerkt in de MER.
- Onder punt 7 “Rondvraag en sluiting” staat dat Frisia de zoutboom op de site zal zetten. De zoutboom is inmiddels gedigitaliseerd en op de website geplaatst.

Het verslag wordt vastgesteld.

3

Ecologische effecten Havenmond

Jelmer Cleveringa presenteert de voorlopige resultaten van het onderzoek naar zoutwinning in Havenmond. Hieronder staat een opsomming van vragen en discussiepunten tijdens de presentatie.

In de presentatie wordt gesproken over een tijdelijke verlaging van de wadplaten van 0,5 (met wantij Marsdiep en Vlie) tot 3,1 cm in het invloedsgebied van de bodemdalingsschotel over een periode van tientallen jaren. Gaat het hier om een verlaging of een minder snelle toename?

Het gaat hier om een minder snelle stijging van de wadplaten. Dit effect is echter niet merkbaar of meetbaar.

Het zand dat de bodemdaling compenseert wordt onttrokken aan de Nederlandse kust. Wat zijn daar de effecten van?

Doormiddel van zandsuppleties kunnen deze tijdelijke effecten op tijdsduur van droogvallende platen teniet worden gedaan. Het zand

Actie door:

Nummer:

Verslag:

wordt in deze situatie ver van de Nederlandse kust onttrokken en op een plek gesuppleerd met relatief beperkte ecologische waarde. De effecten van de mogelijke zandsuppletie komen in het MER aan de orde.

Zijn naast het areaal wadplaten meerdere variabelen onderzocht? Alle voor dit gebied ecologisch relevante variabelen zijn onderzocht. De huidige situatie en de autonome ontwikkeling zijn in beeld gebracht. Er is ook uitgebreid onderzoek gedaan naar de effectketen in de Waddenzee. Daaruit is te concluderen dat als er geen effect is op de wadplaten er ook geen effect is op bijvoorbeeld beschermde vogels in het gebied. In het MER wordt dit uitgebreid beschreven

Over het ‘hand aan de kraan principe’ Wie voert monitoring uit en wiens hand zit aan de kraan?

De initiatiefnemer (Frisia) is verantwoordelijk voor uitvoering van het meetplan en monitoringsprogramma. Het bevoegd gezag toetst. Frisia is bijvoorbeeld verplicht om een meetplan op te stellen. Dit moet goedgekeurd worden door staatstoezicht op de mijnen (SODM). Zij ontvangen vervolgens ook de maandelijkse bodemdalingsgegevens van Frisia. Dit is de door de mijnbouwwet voorgeschreven werkwijze die ook gevolgd wordt bij de actuele winning.

Betreffende de hand aan de kraan:

Op basis van een goedgekeurd meet- en monitoringsplan mag Frisia Zout winnen binnen de grenzen van het goedgekeurde winningsplan. Het bevoegd gezag toetst de uitkomsten van het meet- en monitoringsplan tegen de randvoorwaarden in het dan vigerende winningsplan.

Als blijkt dat in Havenmond de winning stopgezet moet worden, hoe komt Frisia dan aan het zout?

In het ergste geval komt er dan geen zout meer binnen. Dit hangt ook af van het alternatief dat gekozen wordt.

4

Combinatiealternatieven

Steeff van Baalen gaat in op de onderzochte (combinatie)alternatieven. Hieronder staat een opsomming van vragen en discussiepunten tijdens de presentatie.

Wat zijn de grijze zones op de kaart?

Dit zijn zoekgebieden voor de kabels en leidingen.

Waarom wordt bodemdaling tot 40 cm onderzocht? Is in de mijnbouwwet niet vastgelegd dat je maar tot 30 cm kan dalen?

Actie door:

Nummer:

Verslag:

Dit is niet in de mijnbouwwet opgenomen. In de winningsplannen is vastgelegd dat bij Barradeel en Barradeel 2 respectievelijk maximaal 35 en 30 cm bodemdaling plaats mag vinden. Op basis daarvan lijkt 40 cm aan de hoge kant. Dit is echter gebiedsafankelijk. ARCADIS heeft bij de effectbeoordeling gekeken naar de hele range van mogelijkheden van 20 tot 60 cm. Uiteindelijk zijn 30 en 40 cm als kansrijk beoordeeld.

Wat is het verschil tussen een winningsvergunning en een winningsplan?

Een winningsvergunning is de oude concessie. Met een winningsvergunning heb je gebiedsreservering om in een periode van 60 jaar een bepaalde delfstof uit een bepaald gebied te winnen. In het winningsplan zijn zaken als de precieze locatie en hoeveelheid van winning vastgelegd. Eveneens worden de voorwaarden van meetplan en monitoringsplan hierin vastgelegd.

5

Effectbeoordeling alternatieven

Steeff van Baalen presenteert de effectbeoordeling. De effectentabel is iets aangepast ten opzichte van die in het memo.

Belangrijke opmerking voor de presentatie is dat de resultaten nog niet definitief zijn. Het gaat om 'werk in uitvoering'. De voorlopige resultaten worden nu al voorgelegd aan de klankbordgroep om daar feedback op te krijgen.

Hieronder staat een opsomming van vragen en discussiepunten tijdens de presentatie.

Voor welke periode is de autonome ontwikkeling meegenomen?
De autonome ontwikkeling wordt meegenomen voor de gehele duur van het voornemen. Dat is hier ongeveer 30 jaar na de start van de activiteit. Er worden alleen ontwikkelingen meegenomen die (vrijwel) zeker optreden. De gaswinning van Vermilion hoort hier bijvoorbeeld niet bij. Op het moment dat Vermilion na Frisia een vergunningsaanvraag in gaat dienen moet zij het voornemen van Frisia als autonome ontwikkeling meenemen. Inmiddels is met EZ volgende afspraak gemaakt. In het MER wordt onderzocht welke gebruiksruimte Frisia Zout nodig heeft voor de verschillende varianten. Te zijner tijd kunnen andere initiatiefnemers (waaronder Vermilion) hierop inspelen.

Waarom is er een licht positief effect op nutriënten?

Bij bodemdaling treedt er een relatieve grondwaterstijging op. Daardoor is er een beperktere uitspoeling van nutriënten naar het

ARCADIS

Actie door:

Nummer:

Verslag:

oppervlaktewater. De bodemdaling scoort positief op dit criterium, maar scoort negatief op bijvoorbeeld beïnvloeding drainage.

ARCADIS

Hoe kan het zijn dat er een positief effect optreedt bij nutriënten en geen effect bij natschade landbouw?

Hier komt ARCADIS op terug bij de volgende klankbordgroepbijeenkomst.

Wat zijn aardkundige waarden?

Dat zijn geomorfologische kenmerken die zijn ontstaan door de natuur bijvoorbeeld kwelderwallen of slenken.

Wat is er beoordeeld, effecten met of zonder maatregelen?

De effecten met maatregelen zijn beoordeeld. Dit zal in het MER duidelijk beschreven worden.

Waar is het effect op bebouwing terug te vinden?

Dat is terug te vinden onder scheefstelling. De scheefstelling is zo beperkt (ongeveer 1 mm op een woning van 10 meter) dat zelfs bij woningen zonder fundering geen effecten optreden. Dit is bij eerdere winningen al aangetoond, zowel wetenschappelijk als doormiddel van monitoring. De bodemdaling zelf heeft dus geen effect op bebouwing. Aanpassing van de peilen kan wel effect hebben op bebouwing, maar alleen daar waar een plotselinge overgang in grondsoort aan de orde is.

De peilaanpassingen die voor de voorgenomen activiteit uitgevoerd worden zijn onderdeel van het voornemen van Frisia. Als uit deze peilaanpassingen schade aan bebouwing ontstaat, kan deze dan op Frisia verhaald worden?

Frisia overweegt een aantal gebouwen te selecteren om een nulopname uit te voeren voorafgaand aan de werkzaamheden. Van een deel van de panden die in de nulopname meegenomen zijn wordt een monitoringsprogramma samengesteld. Eventuele schade die toerekenbaar is aan Frisia zal vergoed worden. De kans daarop is echter zeer gering omdat vernatting zelden leidt tot extra zetting. Alleen bij het overcompenseren van de bodemdaling die leidt tot verdroging kan schade aan bebouwing optreden.

Eventuele schade zou dus op het waterschap verhaald moeten kunnen worden?

Dat is niet aan Frisia of ARCADIS om te bepalen. Het waterschap heeft de taak om alle belangen te behartigen. Daarbij zoekt het waterschap naar de juiste balans tussen mogelijke tegenstrijdige eisen aan het watersysteem.

Actie door:

Nummer:

Verslag:

Een winningsvergunning wordt aangevraagd voor een periode van 60 jaar. Zijn de onderzoeksresultaten voor die hele periode betrouwbaar? *Er kan veel gebeuren in 60 jaar, maar waar mogelijk hebben we behoudende scenario's (bijvoorbeeld voor zeespiegelstijging) gebruikt voor het effectenonderzoek. Er blijft een risico bestaan dat voorspellingen niet blijken te kloppen en dat dat effect heeft op de winning. Het bevoegd gezag beslist op basis van de rapportage die gedaan worden, vastgelegd in het meet- en monitoringplan, over eventuele aanpassingen van de voorwaarden van het winningsplan.*

In een periode van 60 jaar zal ook de technologie zich verder ontwikkelen. Dat kan nieuwe mogelijkheden bieden voor Frisia.

Op het nieuws was er een bericht over sneller smeltende ijskappen op de Noordpool. Is dat nog van invloed op de plannen van Frisia? *Het zeespiegelstijgingsscenario wordt iedere vijf jaar herzien. Bij een groter dan verwachte stijging van de zeespiegel moet de vergunning mogelijk herzien worden.*

6

Planning en vervolgspraak

In de komende maanden gaat ARCADIS het MER opstellen en worden het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief uitgewerkt. Rond 19 november wordt een eindconcept naar de klankbordgroep gestuurd.

De volgende bijeenkomst vindt plaats op **7 december**. Als reservedatum is **14 december** afgesproken. Het eindconcept MER en het vervolgproces staan dan op de agenda.

7

Rondvraag en sluiting

Waarom zijn de vertegenwoordigers van Natuurmonumenten en de Waddenvereniging niet aanwezig bij de klankbordgroepbijeenkomst? *Henk Dommerholt en Maria van Leeuwe waren helaas verhinderd. Zij zullen nog wel apart geïnformeerd en geraadpleegd worden en ze worden ook weer uitgenodigd voor de laatste bijeenkomst.*

Kunnen de leden van de klankbordgroep een vergoeding krijgen voor de gemaakte kilometers? *Durk van Tuinen komt hier bij de volgende bijeenkomst op terug.*

Durk van
Tuinen

Durk van Tuinen bedankt de aanwezigen voor hun aandacht en inbreng en sluit de bijeenkomst om 21:30 uur.